

УДК 025.5:[027.7(477.85-25):004.774]

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/his.2023.55.13449>

ВЕБ-САЙТ КНИГОЗБІРНИ ЯК ДОДАТКОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАДОВОЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ КОРИСТУВАЧІВ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (аналіз соціологічного опитування)

Тетяна МУРАШЕВИЧ, Юлія КАЛУШ

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
Наукова бібліотека

вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58002, Україна,

e-mail: bibliogr@chnu.edu.ua

ORCID ID: <http://orcid.org/0009-0000-1817-5229>

Стаття висвітлює особливості проведення соціологічної роботи в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету. За результатами анкетування користувачів визначено ступінь популярності, доступності, зручності та ролі веб-сайту бібліотеки у діяльності сучасного користувача. Результати соціологічного дослідження проаналізовано, систематизовано та узагальнено у вигляді рекомендацій щодо покращення роботи веб-сайту Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету.

Ключові слова: соціологічні дослідження, респондент, веб-сайт, інформаційні ресурси, Наукова бібліотека Чернівецького національного університету.

Сучасний навчальний заклад важко уявити без бібліотеки – підрозділу, який відіграє важливу роль у підготовці високоосвічених спеціалістів. Одним із гасел Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (далі – НБ ЧНУ) є: “Навчальний заклад починається з бібліотеки”. Основна мета діяльності бібліотеки – максимальне та оперативне задоволення потреб користувачів в інформації та документації, забезпечення потреб навчального процесу й наукової діяльності з усіх напрямів фахового спрямування.

На сьогодні НБ ЧНУ – це унікальний центр документальної і творчої пам’яті народу. Вона не тільки зберігає величні багатства знань і мудрості, а й піклується про те, щоб ці багатства, зібрані людством, служили сучасним і прийдешнім поколінням.

Прогресивні соціально-економічні і політичні реформи в Україні, стрімке впровадження нових інформаційних технологій суттєво змінюють місію бібліотек у суспільстві. Одним із першочергових завдань є зміцнення

інформаційного потенціалу, а це закономірно потребує всебічного знання інформаційних потреб користувачів.

Перспективи впровадження інноваційних інформаційних послуг бібліотеки ВНЗ мають ґрунтуватися на інформаційних потребах користувачів, інформацію про які можна отримати завдяки соціологічним методам дослідження, зокрема – опитування читачької аудиторії. За визначенням Раїси Трофімової, бібліотечна соціологія – це міждисциплінарне знання, яке утворюється на межі бібліотекознавства і соціології, які тісно взаємодіють із культурологією, книгознавством, літературознавством, психологією, педагогікою, наукою соціальної роботи, менеджментом та маркетингом, а також багатьма галузями соціології – соціологією культури, соціолінгвістикою, соціальною психологією, соціологією читання, соціальною логотерапією, соціологією управління, соціальною конфліктологією, але автономне від усіх вищеназваних галузей та підгалузей наук про суспільство та людину¹.

НБ ЧНУ має певний досвід у проведенні соціологічних досліджень. Необхідно відзначити, що в “Положенні про Наукову бібліотеку Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича”, у розділі 3, пункт 3.1.3. зазначено, що бібліотека проводить соціологічні дослідження інтересів користувачів з метою їх оптимального задоволення.

Перші соціологічні дослідження у НБ ЧНУ проведено в 2006 р., наступні – у 2007–2008, 2008–2009, 2011–2012 та 2014–2015 навчальних роках. Організовувані з певною періодичністю, вони дозволяють не лише визначити перспективи розвитку спектру інноваційних послуг НБ ЧНУ, але й покращити якість уже існуючих. Ці дослідження проведено методом анкетування, тобто за допомогою опитувальних листів – анкет. Тематика анкет охоплювала питання якості обслуговування, книгозабезпечення, відносин у системі “бібліотекар – користувач” тощо. Ще одним позитивним наслідком соціологічних досліджень в університетській бібліотеці є те, що вони дозволяють швидко реагувати на ті чи інші труднощі, які виникають у читачів, та оперативно усувати їх.

Протягом 2014–2016 рр. методисти НБ ЧНУ провели соціологічні дослідження “Веб-сайт книгозбірні як додатковий інструмент задоволення інформаційних потреб користувачів Наукової бібліотеки ЧНУ”², щоб визначити ступінь популярності, доступності, зручності та ролі веб-сайту бібліотеки у діяльності сучасного користувача. Дослідження відбувалось у два етапи.

¹ Раїса Трофімова, “О состоянии и перспективах отечественной библиосоциологии,” *Сайт конференций “Библиотечное дело” кафедры библиотековедения Московского государственного университета культуры и искусств*, 2004, дата звернення 10 вересня 2017, http://libconfs.narod.ru/2004/s9/s9_p47.htm.

² Веб-сайт книгозбірні як додатковий інструмент задоволення інформаційних потреб користувачів Наукової бібліотеки ЧНУ: аналіз соціологічного опитування, підготували Юлія Калущ, Тетяна Мурашевич; редактор Олег Шилюк (Чернівці, 2015), http://library.chnu.edu.ua/res/library/soc_dosl/sd_2014-2015.pdf.

Перший етап опитування проводився у приміщенні НБ ЧНУ – серед її читачів та працівників. У соціологічному опитуванні взяли участь 400 респондентів-користувачів, які відповіли на 11 запитань анкети про особливості наповнення, представлення інформації та популяризації веб-сайту бібліотеки. Результати дослідження узагальнені у формі статистичних таблиць та діаграм, висновків та розроблених рекомендацій щодо подальшого просування та якісного інформаційного наповнення веб-сайту НБ ЧНУ – <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>.

Другий етап опитування проводився безпосередньо серед користувачів веб-сайту НБ ЧНУ – шляхом розміщення на сайті анкети українською та англійською мовами. Наприкінці 2016 р. результати опитування корельовано та проаналізовано з метою визначення перспективних напрямків, форм і методів подальшого удосконалення роботи веб-сайту бібліотеки.

У процесі соціологічного опитування досліджено склад користувачів бібліотеки за соціально-професійними характеристиками; визначено коло їхніх інформаційних запитів і їхню оцінку наповненості сайту бібліотеки; вивчено попит на певні інформаційні продукти та розглянуто ідеї респондентів щодо напрямків розвитку та просування веб-сайту. Зокрема, серед опитаних користувачів студенти становили 78,75 %, аспіранти/докторанти – 4,75 %, викладачі та співробітники – 10 %, сторонні користувачі (представники інших навчальних закладів, учні старших класів шкіл, коледжів, журналісти, редактори, пенсіонери) – 6,5 %.

За частотою відвідування сайту (у відсотках від загальної кількості опитаних) отримані наступні результати:

- щодня веб-сайт бібліотеки відвідують 5 % респондентів. Активні юзери найбільше користуються розділом із загальною інформацією про бібліотеку та новинами, електронним каталогом, електронною бібліотекою, рідше віртуальною довідкою та базою даних;
- кілька разів на місяць на веб-сайт заходять 28 % респондентів;
- рідко веб-сайт відвідують 44,75 % користувачів;
- взагалі не відвідують сайт 22,25 %.

Рейтинг відвідування розділів веб-сторінки бібліотеки представлено на рис. 1.

Деякі респонденти відзначили кілька варіантів відповідей, що свідчить про активне відвідування веб-сайту.

Відповідно до цих даних було сформульовано запитання про актуальність семінарів чи тренінгів стосовно роботи веб-сайту НБ ЧНУ. Респонденти відповіли наступним чином (рис. 2).

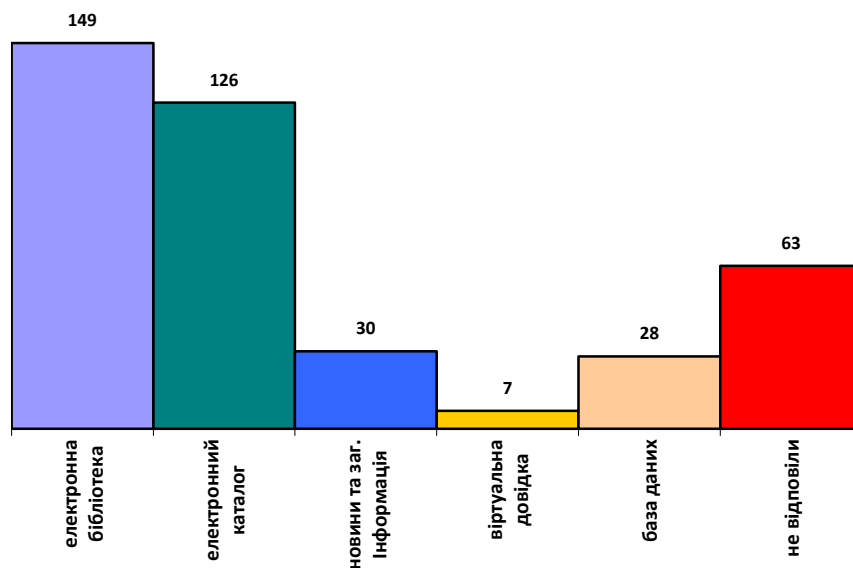

Рис. 1. Статистика відвідуваності рубрик сайту.

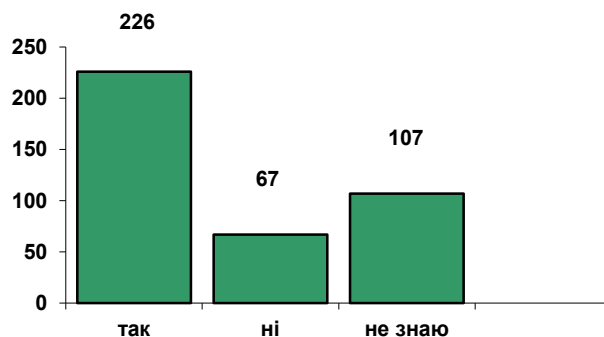

Рис. 2. Дані про необхідність проведення семінарів і тренінгів.

Отже, ми дізналися і про важливі, на думку респондентів, питання, які слід висувати на семінарах або тренінгах. Це, зокрема, семінари про бази даних, значення каталогу для оперативного пошуку інформації, науковий депозитарій та ін.

Для подальшої розкрутки сайту та розширення діяльності бібліотеки в мережі Інтернет ми запропонували респондентам висловити свою думку про подальші напрямки роботи бібліотеки й отримали такі відповіді (рис. 3).

Рис. 3. Перспективи розвитку роботи НБ ЧНУ в мережі Інтернет.

Проведене дослідження показало, що веб-сайт НБ ЧНУ на 47 % задовольняє потреби користувачів, проте 8 % читачів не знаходять потрібної інформації на бібліотечній сторінці. Тобто гіпотезу не підтверджено, і потрібно звернути пильнішу увагу на інформаційні запити користувачів.

В цілому роботу сайту бібліотеки оцінено як “добру” (понад 48 %). Однак 77 % учасників анкетування хотіли би бачити бібліотеку майбутнього як комплексний бібліотечно-інформаційний центр та центр дистанційного онлайн-навчання, а не просто традиційний центр збереження документів.

Також ми попросили респондентів виразити свої конкретні зауваження та пропозиції щодо роботи сайту:

- більшість користувачів висловили побажання збільшити кількість інформації в електронному варіанті, тобто проводити оцифрування документів;
- необхідно провести тренінг або семінар про користування сайтом та інформаційними ресурсами;
- сайт необхідно перекласти англійською та румунською мовами;
- представити художню літературу в електронному варіанті;
- частіше оновлювати матеріали;
- створити на сайті сервіс надання УДК;
- проводити заходи для залучення уваги користувачів до роботи бібліотеки (вікторина на найкращого знавця про бібліотеку).
- більше працювати на форумах та блогах, які сприятимуть роботі бібліотеки в Інтернеті.

Висновки та рекомендації. Результати соціологічного опитування враховано в роботі НБ ЧНУ. Для популяризації діяльності бібліотеки та залучення користувачів до сайту необхідно проводити тренінги та семінари з поясненням особливостей роботи та наповнення сайту. З лютого 2016 р. НБ ЧНУ представлена в соціальній мережі “Facebook”.

Загалом, бібліотеці рекомендується моніторити розвиток сучасних комп'ютерних технологій та впроваджувати їх у роботу, активно використовувати для обслуговування користувачів, розширювати репертуар інформаційно-комп'ютерних послуг; посилити рекламу сайту та регулярно поповнювати веб-ресурси книгозбірні. Також слід активізувати роботу сайту щодо інформування користувачів про діяльність НБ ЧНУ, створити умови для доступу користувачів до інформації, і в подальшій роботі враховувати зауваження та пропозиції користувачів щодо покращення роботи бібліотеки.

REFERENCES

- Trofimova, Raisa. "O sostoianii i perspektivakh otechestvennoi bibliyosotsiologii." *Sait konferentsii "Biblioteknoe delo" kafedry bibliotekovedeniia Moskovskogo gosudarstvennogo universiteta kultury i iskusstv*. 2004. Accessed September 10, 2017. http://libconfs.narod.ru/2004/s9/s9_p47.htm. (in Russian).
- Veb-sait knyhozbirni yak dodatkovyi instrument zadovolennia informatsiinykh potreb korystuvachiv Naukovoï biblioteki ChNU: analiz sotsiologichnoho opytuvannia*. Compiled by Yuliia Kalush and Tetiana Murashevych, edited by Oleh Shyliuk. Chernivtsi, 2015. http://library.chnu.edu.ua/res/library/soc_dosl/sd_2014-2015.pdf. (in Ukrainian).

LIBRARY'S WEBSITE AS ADDITIONAL TOOL FOR MEETING THE INFORMATION NEEDS OF THE SCIENTIFIC LIBRARY OF CHERNIVTSI NATIONAL UNIVERSITY USERS (analysis of the sociological survey)

Tetiana MURASHEVYCH, Yuliia KALUSH
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University,
Scientific Library
23 Lesia Ukrainka str., 58002, Chernivtsi, Ukraine,
e-mail: bibliogr@chnu.edu.ua
ORCID ID: <http://orcid.org/0009-0000-1817-5229>

The article highlights the features of conducting sociological work in the Scientific Library of Chernivtsi National University. Based on the results of a user survey, the degree of popularity, accessibility, convenience and role of the library website in the activities of a modern user were determined. The results of the sociological study were analyzed, systematized and summarized in the form of recommendations for improving the work of the website of the Scientific Library of Chernivtsi National University.

Keywords: sociological research, respondent, website, information resources, Scientific Library of Chernivtsi National University.

Стаття надійшла до редколегії 11.04.2018

Стаття прийнята до друку 15.05.2019